

A Somogyi-könyvtár polcairól

A pocsolyába vágott rendőr

Hálás témák sokaságát szállították a szegedi bérkocsisok a múlt századelő napilapjai számára. Csigalassúsággal vánszorgó fogatokról, tájékozatlan, csaló és udvariatlan hajtókról, utasverésről, kocsmai randalírozásról szóltak a „kis színes” hírek. A szegedi közgyűlés 1908-ban rendeletbe foglalta „a bérkocsi ipar gyakorlásáról” szóló szabályokat.

„Piszkosak a bérkocsik. A polgármester utasította szombaton a főkapitányt, hogy a bérkocsisokat kötelezzék a kocsik tisztántartására. A szegedi bérkocsik – mondja a polgármester írása – rosszak is, piszkosak is, hát ideje volna, hogy Szegednek a bérkocsisok miatt ne költsék rossz híret az idegenek. Legalább azok ne. Az idevalók amúgy is torkig vannak a bérkocsi-mizériákkal” – írta a Szeged és Vidéke 1908. február 23-i száma. A rövidke hírből is kiviláglik a korabeli „taxik”, azaz a konflisok (egyfogatú, egyetlen, kétszemélyes utasüléssel felszerelt kocsik), valamint a fiákerek (általában kétlovas, négyülékes fogatok) és hajtóik korabeli megítélése.

Bizonyára a városházi torony alá behömpölygő panaszáradat is szerepet játszhatott abban, hogy „Szeged szab. kir. törvényhatósági bizottságának 1908. évi augusztus hó 14-én tartott rendkívüli közgyűlésében” jóváhagyják a „Szabályrendelet a bérkocsi üzletnek Szeged városában való gyakorlásáról” című határozati javaslatot. A dokumentumot 110 éve, 1909-ben adta ki Bartos Lipót szegedi könyvnyomdája, egy példányát a Somogyi-könyvtár őrzi.

A 46 paragrafusra rúgó dokumentum első pontjában kikötötték, hogy a hivatkozásként megjelölt 1884-es törvénycikk szerint „bérkocsi ipar” üzése csak iparendéssel lehetséges. A kétfogatú kocsik számának felső határát 100-ban, az egyfogatúakét 150-ben jelölték meg.

A megújított szabályzat „még a bérkocsisok öltözködésére, erkölcsiségére és életkorára nézve” is tartalmaz módosító intézkedéseket (Szeged és Vidéke 1908. augusztus 15.). „A bérkocsi tulajdonos csak oly egyéneket alkalmazhat kocsisokul, kik életük 18-ik évét betöltötték, a magyar nyelvben jártasak, józan

előéletüek, rendőrileg kifogástalanok, s undort gerjesztő testi hibáktól mentek. Minden bérkocsi hajtónak a magyar jelleget feltüntető tisztességes és tiszta egyenruhával kell birnia.”

„A kocsis kellékeiről” szóló fejezet arra is kitér, hogy „bérkocsit csak az vezethet, ki a rendőrség által a tulajdonos kérelmére „bérkocsi hajtási jogositvány”-nyal ellátott. Ezen jogositvány a bérkocsi-tulajdonos nevéen s a bérkocsi számán kívül a kocsis nevét, személyleírását, s illetőségi helye megnevezését tartalmazza.”

A szabályzat meglepő kitételekkel is megörvendezteteti a mai olvasót. „A közönséget a bérkocsi használatára fölszöllitani, vagy e célból fölhívás nélkül előhajtani tilos.” „A zárt bérkocsi egy belül alkalmazott és mindenkor jókarban tartandó jelző készülékkel pld. kautsuk sippal látandó el.” „Temetések alkalmával vallási és más ünnepélyes körmeneteknél a menet rendjén való keresztül hajtás tilos.” „Hullát vagy holttestet bérkocsin szállítani tilos.”

A fogaton ülők modora, a szolgáltatás színvonala a korabeli sajtó szerint valóban hagyott kívánnivalót maga után. „Bizony, egyik-másik szegedi bérkocsis lovának a járata olyaténforma, mint az ekét huzó ököré. A csigát is megirigyelhetnék ezek a jámbor kocsisok, ha a lovaikra néznek. De a jámbor állatok még haladnának, ha tudnák az utat. Ám a szegedi bérkocsisok nagyon tájékozatlanok afelől, hogy merre is van egyik-másik utca.” (Szeged és Vidéke, 1908. január 12.) Ez a hír olyannyira aktuális maradt, hogy a lap 1910. július 21-i száma változatlan formában újra leköszölte...

A magukról mefeledkező hajtók azonban az előírt illemszabályokat fölrúgva, szó szerint beverekedték magukat az újságok rendőri rovatába. A tarifát fölsrófoló, a kedves utast fejbe kólintó, kalapját ököllet beszakító, a szomszéd bérkocsis szemtelen kisfiát ostorral megcsapkodó, vagy fogatos kollégáját földre teperő, s azon „valóságos tánczot járó” részeg kocsis mellett a pálmát bizonyos Szekerke Józsefnek ítéelhetjük. A szegedi hajtó, „mint a gyeplők hős kezelője, nagy murit rendezett Zsarkó Gyula korcsmájában. Persze addig ivott, amig a pénzével együtt a józansága is elfogyott. A józanság hiányában aztán duhajkodni kezdett. Mindenkit ki akart dobni a korcsmából és ilyen kiáltozásokat hallatott: – Takarodjon innen minden rongyos, mert most az Isten

mulat itt! A kisistenkedő legény megfélemezésére Prágai József rendőrt hívták elő, de a hősködő bérkocsis mellbe vagdosta néhányszor a pléhtáblás vitézt, azután elmenekült. Henczegését azután még folytatta az utcán is és a Rudolf-téren újra összeütközésbe került Farkas Mihály rendőrrel, akit egyenesen a pocsolyába vágott ezzel a kijelentéssel: – A rendőrnek itt a helye !” – írta a Szeged és Vidéke 1903. október 30-i száma. Szekerke bérkocsis hatóság elleni erőszak címén, mai megítélés szerint igen enyhe, mindössze kéthavi fogházbüntetést kapott.

Nyilas Péter

Fiáker és automobil a szegedi Indóház téren
(Forrás: <http://epiteszforum.hu/galeria/a-szegedi-indohaz-ter/176453>)